

**КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ИЛИМ, ЖОГОРКУ БИЛИМ БЕРҮҮ
ЖАНА ИННОВАЦИЯЛАР МИНИСТРЛИГИ**

**Б.БЕЙШЕНАЛИЕВА АТЫНДАГЫ КЫРГЫЗ УЛУТТУК МАДАНИЙАТ
ЖАНА ИСКУССТВО УНИВЕРСИТЕТИ**

МАКУЛДАШЫЛДЫ

Б.Бейшеналиева атындагы

КУМИУнун

Окумуштуулар Кеңешинде

Пр. №3

28.11.2025

БЕКТЕМ

Б.Бейшеналиева атындагы

КУМИУнун ректору, профессор

28.11.2025

**Жогорку окуу жайынан кийинки кесиптик билим берүү
программалары боюнча илимий жана илимий-
педагогикалык кадрларды даярдоо жөнүндө
ЖОБО**

Бишкек, 2025

2024-жылдын 4-июлу, № 358 ТОКТОМ Жогорку окуу жайынан кийинки кесиптик билим берүү программалары боюнча илимий жана илимий-педагогикалык кадрларды даярдоо жөнүндө жобону бекитүү тууралуу Илимий, илимий-педагогикалык кадрларды даярдоону укуктук жөнгө салуу максатында, «Илим жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамын, «Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети жөнүндө» Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 13, 17-беренелерин жетекчиликке алып, Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети токтом кылат:

1. Жогорку окуу жайынан кийинки кесиптик билим берүү программалары боюнча илимий жана илимий-педагогикалык кадрларды даярдоо жөнүндө жобо бекитилсин.
2. Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2018-жылдын 16-июлундагы № 327 «Кыргыз Республикасында илимий-педагогикалык жана илимий кадрларды даярдоо жөнүндө жобону бекитүү тууралуу» токтому күчүн жоготту деп таанылсын.
3. Бул токтом расмий жарыяланган күндөн тартып он күн өткөндөн кийин күчүнө кирет.

1. Жалпы жоболор

1. Ушул Жобо Б.Бейшеналиева атындагы КУМИУДа илимий, илимий-педагогикалык кадрларды даярдоону уюштуруу тартибин жөнгө салат.
2. Илимий жана илимий-педагогикалык кадрларды даярдоо жогорку окуу жайынан кийинки кесиптик билим берүү программалары боюнча аспирантура (адъюнктура), изденүүчүлүк аркылуу жүзөгө ашырылат.
3. Илимий-методикалык жетекчилик, илимий жана илимий-педагогикалык кадрларды даярдоону контролдоо Б.Бейшеналиева атындагы КУМИУнун жетекчилиги тарабынан жүзөгө ашырылат.
4. Илимий жана илимий-педагогикалык кадрларды даярдоо күндүзгү жана сырттан окуу формаларында жүзөгө ашырылат.
5. Окуу жайда жогорку окуу жайынан кийинки кесиптик билим берүү лицензиясынын (№2023-0073 каттоо№ G2023-0006 Тиркеме №2) негизинде даярдалат.
6. Илимий жана илимий-педагогикалык кадрларды даярдоо жогорку квалификациялуу илимий жана илимий-педагогикалык кадрларды аттестациялоо жаатындагы мамлекеттик орган тарабынан бекитилүүчү илимий кызматкерлердин адистиктеринин номенклатурасына ылайык илимий адистиктер жана багыттар боюнча жүзөгө ашырылат.
7. Жогорку окуу жайынан кийинки кесиптик билим берүү программалары боюнча окуу укугуна Кыргыз Республикасынын жарандары, чет мамлекеттердин жарандары жана жарандыгы жок адамдар ээ болот.
8. Ушул Жободо төмөнкүдөй негизги түшүнүктөр колдонулат:
 - 1) илимий жетекчи/консультант - окуган адамды окутуу тармагы же ага байланыштуу изилдөө тармагы боюнча окумуштуу, ал илимий ишти жетектейт, окуган адамдын окуу жана илимий-изилдөө ишинин натыйжаларын жана аттестациясын контролдойт;

- 2) Окумуштуулар Кеңеши - илимий жана илимий-педагогикалык ишти жүргүзүү чөйрөсүндө кабыл алынуучу чечимдердин коллегиялуулугун камсыздоочу КУМИУнун башкаруу органы.

1. Аспирантура (адъюнктура)

Аспирантура (адъюнктура) - илимий-изилдөө иштерин пландоо жана өз алдынча жүргүзүү боюнча компетенцияларга, ошондой эле илимдин кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алууга жеке илимий-квалификациялык ишти (диссертацияны) даярдоого мүмкүндүк берүүчү терең теориялык билимге ээ болгон илимий-педагогикалык жана илимий кадрларды даярдоо формасы.

1. Аспирантурада окуу күндүзгү окуу формасында - 3 жыл, сырттан окуу формасында - 4 жыл.
2. Аспирантурага (адъюнктурага) адистин же магистрдин диплому менен ырасталган жогорку кесиптик билими бар адамдар конкурстук негизде кабыл алынат.
3. Күндүзгү окуу бөлүмүнө аспирантурага кабыл алынгандарды иштен бошотуу Кыргыз Республикасынын эмгек мыйзамдарына ылайык жүзөгө ашырылат.
4. Аспирантурада күндүзгү жана сырттан окуу бөлүмдөрүндө окууга кеткен убакыт илимий жана илимий-педагогикалык тажрыйбага эсептелет.
5. Аспирантурага (адъюнктурага) кабыл алуу жөнүндө арыз Б. Бейшеналиева атындагы КУМИУнун ректорунун атына берилет, ага төмөнкү документтер тиркелет:
 - 1) жогорку кесиптик билими жөнүндө адистин же магистрдин дипломунун көчүрмөсү (чет өлкөлүк жарандар үчүн – алардын билими тууралуу документтеринин эквиваленттүүлүгү жөнүндө күбөлүк);
 - 2) паспорттун көчүрмөсү,

- 3) резюме/кадрларды каттоо боюнча өздүк баракча;
- 4) жарыяланган илимий эмгектердин, ойлоп табуулардын тизмеси (бар болсо);
- 5) эмгек китепчесинин көчүрмөсү;
- 6) Иштеген жеринен жолдомо кат жана мүнөздөмө;
- 7) илимий жетекчинин/консультанттын болжолдонгон тема жана изилдөө тармагы менен макулдук каты (бар болсо);
- 8) тиешелүү тармактын адисинин пикири менен тандалган адистик темасы боюнча реферат.

6. Паспортту жана дипломду аспирант жеке өзү туп нускасында көрсөтөт.

7. Аспирантурага (адъюнктурага) кабыл алуу жыл сайын КУМИУнун кабыл алуу комиссиясы белгилеген мөөнөттө жүргүзүлөт. Аспирантурага (адъюнктурага) кабыл алууну уюштуруу үчүн КУМИУнун ректорунун жетекчилиги алдында жогорку квалификациялуу илимий-педагогикалык жана илимий кадрлардын, анын ичинде болочок аспиранттардын илимий жетекчилеринин ичинен кабыл алуу комиссиясы түзүлөт.

8. Аспирантурага (адъюнктурага) тапшырып жаткан адамдар сунуш кылынган илимий жетекчи менен алдын ала аңгемелешүүдөн өтүшөт, ал кабыл алуу комиссиясына аңгемелешүүнүн жыйынтыгы жөнүндө билдирет.

9. Аспирантурага (адъюнктурага) тапшырып жаткан адамдар төмөнкү дисциплиналар боюнча кирүү экзамендерин тапшырат: 1) адис же магистр үчүн колдонуудагы программанын көлөмүндө атайын дисциплинадан; 2) аспирантка диссертациялык ишин аткарууда керек болгон, чет тили (англис, немис ж.б); 3) илимдин тарыхы жана философиясы; 4) кыргыз тили.

10. Дисциплиналар боюнча кирүү экзамендерин кабыл алуу тийиштүү комиссиялар тарабынан жүргүзүлөт, алардын курамына тапшырылып жаткан

дисциплина тармагына ылайык окумуштуулук даражасы бар окутуучулар кирет.

11. Чет тили боюнча жана чыгармачылык адистиктер боюнча комиссиялар окумуштуулук даражасы жана илимий наамы жок квалификациялуу окутуучулардан турушу мүмкүн.

12. Кабыл алуу комиссиясы кирүү сынактарынын жыйынтыгы боюнча ар бир тапшыруучу адамга карата өзүнчө чечим чыгарат.

13. Аспирантурага (адъюнктурага) кабыл алуу же баш тартуу жөнүндө чечим тапшыруучу адамга беш күндүк мөөнөттө, бирок окуу башталганга чейин 2 жумадан кечиктирбестен билдирилет.

14. Аспирантурага (адъюнктурага) кабыл алуу КУМИУнун ректорунун буйругу менен таризделет.

15. Кирүү экзамендерин кайра тапшырууга жол берилбейт. Аспирантурага тапшыруу экзамендеринин жыйынтыктары аспирантураны аяктаганга чейин жарактуу.

16. Аспирант аспирантурада (адъюнктурада) окуп жаткан мезгилде төмөнкүлөргө милдеттүү: 1) окуу планын толук көлөмдө аткарууга; 2) адистик предметтер боюнча кандидаттык сынакты тапшырууга; 3) диссертациялык ишти аяктоого жана аны иш аткарылган жеринде талкуудан өткөрүүгө.

17. Аспиранттардын диссертациялык иштеринин темалары, илимий жетекчилери жана окуу пландары КУМИУнун Окумуштуулар Кеңеши тарабынан бекитилет жана ректордун буйругу менен таризделет, андан ары аспирант илимий кадрларды аттестациялоо чөйрөсүндөгү ыйгарым укуктуу мамлекеттик органдын сайтындагы өзүнүн жеке кабинетине жүктөйт. Диссертациянын темасын тандоодо артыкчылык Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети тарабынан бекитилген Кыргыз Республикасында

илимди өнүктүрүүнүн артыкчылыктуу багыттарынын тизмегине туура келген изилдөөлөргө берилет.

18. Аспиранттардын илимий жетекчилери тарабынан көбүнчө тиешелүү жетектеш адистиги боюнча илимдин докторлору, ошондой эле тиешелүү багыттагы илимдин кандидаттары, философия докторлору (PhD) тармак боюнча докторлор бекитилет. Эки адистиктин кесилишинде илимий изилдөөлөрдү жүргүзгөн аспиранттарга эки илимий жетекчинин жетекчилиги астында иштөөгө уруксат берилет. Илимий жетекчи аспиранттын бекитилген окуу планын аткарышын контролдойт.

19. Бир эле учурда бир илимий жетекчиге дайындалган аспиранттардын жалпы саны: илимдин докторлору үчүн - 5 аспирант, илимдин кандидаттары үчүн - 3 аспиранттан ашпоого тийиш.

20. Аспиранттардын диссертацияларынын жана илимий жетекчилеринин темалары окуу башталгандан кийин 3 айдын ичинде КММИУнун Окумуштуулар кеңеши тарабынан бекитилет.

21. Аспирант жылына бир жолу магистратура жана аспирантура бөлүмүнө отчет берет. Аспиранттардын бардык отчеттору аспирантурада окуган мезгилде сакталат жана диссертациялык иши менен бирге берилет. Белгиленген мөөнөттө окуу планын аткарбаган аспирант КУМИУнун ректорунун буйругу менен окуудан чыгарылат.

22. Аспиранттар тандалган тема боюнча илимий изилдөөлөрдү жүргүзүү үчүн окуу жайдын илимий-педагогикалык жана илимий кызматкерлери менен бирдей жабдууларды, лабораторияларды, кабинеттерди, китепканаларды, иш сапарларга, анын ичинде чет өлкөлүк окуу жана илимий борборлорго баруу, экспедицияларга ж.б. катышуу укугун пайдаланат.

23. Аспиранттардын педагогикалык чеберчилигин, окутуу методдорун жана илимий сабак берүү көндүмдөрүн илимий-педагогикалык практикада өнүктүрөт. Төмөндөгүдөй милдеттерди коет:

- ЖОЖдордо сабак өтүү методикасын өздөштүрүү;
- окутуучулук ишмердүүлүктүн психологиялык-педагогикалык негиздерин билүү;
- сабактын план-конспектин, усулдук көрсөтмөлөрдү жана дидактикалык материалдарды түзүү;
- лекция, практикалык жана семинардык сабактарды өткөрүү;
- студенттердин билимин баалоонун ыкмаларын колдонуу.

24. Илимий-педагогикалык практиканы уюштуруу тартиби:

- Практика аспиранттын адистиги боюнча кафедранын базасында өткөрүлөт.
- Практиканын жетекчиси болуп практика жана карьера бөлүмүнүн жетекчиси дайындалат.
- Аспирант сабакка катышуу, окутуу жана отчет берүү боюнча графикти сактайт.
- Практика соңунда аспирант практика отчетун практика жана карьера бөлүмүнө тапшырат.

25. Илимий-изилдөө практикасында аспирант илимий изилдөө жүргүзүү көндүмдөрүн өнүктүрүү жана диссертациялык теманын багытында эмпирикалык, аналитикалык иш жүргүзөт. Милдеттери: илимий булактарды, архивдик жана тарыхый материалдарды изилдөө, диссертациялык теманын методологиялык негизин тереңдетүү, илимий макала, баяндамаларды даярдоо жана жарыялоо, конференцияларга жана семинарларга катышуу, илимий жетекчи менен системалуу иш алып баруу.

26. Илимий-изилдөө практикасын уюштуруу тартиби:

- Практика жеке планга ылайык жүргүзүлөт.
- Аспирант жетекчисинин көзөмөлүндө эмгектин теориялык жана практикалык бөлүгүн иштейт.

- Ар жылдын аягында илимий отчет, жарыяланган макалалардын тизмеси, жыйынтыктоочу мүнөздөмө тапшырылат.

27. Сахна практикасы (чыгармачылык адистиктер үчүн) максаты - аспиранттардын аткаруучулук, режиссёрдук жана чыгармачылык көндүмдөрүн бекемдөө, чыгармачылык тажрыйбаны илимий-методикалык анализ менен айкалыштыруу. Милдеттери: театр, концерт, көргөзмө, фестиваль же сахналык долбоорлорго катышуу, илимий талдоо менен чыгармачылык ишти бириктирүү, аткаруучулук процессти документтештирүү (видео, сценарий, режиссердук план), штин натыйжасы боюнча чыгармачылык отчет, рефлексиялык анализ, илимий-практикалык сунуштар даярдоо.

28. Сахна практикасын уюштуруу тартиби:

- Сахна практикасы факультет тарабынан белгиленген чыгармачылык долбоорлордун алкагында жүргүзүлөт.
- Ар бир аспирантка чыгармачылык жетекчи дайындалат.

29. Ар бир аспирант жогоруда белгиленген практикаларга чейин жеке планын жана календардык графигин түзөт.

30. Практиканын жүрүшүндө аспирант өзүнүн ишин практика жетекчиси менен макулдашып жүргүзөт.

31. Практиканын соңунда аспирант практика жана карьера бөлүмүнө төмөнкү документтерди тапшырат:

- Практика отчету;
- Жетекчинин мүнөздөмөсү;
- Практика боюнча рефлексиялык анализ.

Бардык документтер практика жана карьера бөлүмүнө жыйынында каралып, жыйынтыктык баа коюлат.

32. Аспиранттарды Б.Бейшеналиева атындагы КУМИУдан башка жакка которуу, ошондой эле даярдоонун күндүзгү бөлүмүнөн сырттан окуу бөлүмүнө жана тескерисинче которуу, окуу мөөнөтү аяктаганга чейин аспирантурадан (адъюнктурадан) чыгарылган аспирантты калыбына келтирүү окуу жайдын ректорунун чечими менен жүзөгө ашырылат. Которуу жана калыбына келтирүү аспиранттын жеке арызы боюнча жүргүзүлөт.

33. Аспиранттарды даярдоо программасына сынактарды тапшыруу үчүн дисциплиналардан тышкары «Педагогикалык чеберчиликтин мектептери», «Академиялык жазуу», «Илимий изилдөөлөрдүн методологиясы (Статанализ)» дисциплиналары киргизилет.

34. Аспирантураны бүтүргөндөн кийин бирдиктүү үлгүдөгү тиешелүү сертификат берилет, анын кошумча барагында илим чөйрөсүндөгү ыйгарым укуктуу мамлекеттик орган тарабынан белгиленген талаптарга ылайык өздөштүрүлгөн дисциплиналардын тизмеги, сааттардын көлөмү жана алынган баалар көрсөтүлөт.

35. Күндүзгү окуу бөлүмүндө окуган аспиранттар жеке даярдоо планын аткарган шартта акы төлөнүүчү илимий, педагогикалык иштерди аткарууга укуктуу.

36. Илимий жана илимий-педагогикалык кадрларды даярдоону тейлеген магистратура жана аспирантура бөлүмү жылына бир жолу окуу жайдын Окумуштуулар Кеңешине отчет берет.

1. Изденүүчүлүк

Изденүүчүлүк - белгиленген мөөнөттө адистик предметтер боюнча кандидаттык минимумдарды жана илимий иштерди коргоо менен талап кылынган жүктөмдү өз алдынча өздөштүргөн илимий кадрларды даярдоо формасы.

1. Докторлук диссертациялардын үстүндө өз алдынча иштеген окумуштуулук даражаны изденүүчүлөр (мындан ары — изденүүчү илимдин кандидаты, философия доктору (PhD)/тармак боюнча доктору окумуштуулук даражасы бар адамдар болушу мүмкүн. Кандидаттык диссертациялардын үстүндө иштеген өз алдынча иштеген окумуштуулук даражаны изденүүчүлөр адистин же магистрдин диплому менен ырасталган жогорку кесиптик билими бар адамдар болушу мүмкүн.
2. Изденүүчүлөр илимдин доктору окумуштуулук даражасын изденип алууга диссертацияларды даярдоо үчүн илимий-изилдөө, эксперименталдык базасы жана жогорку квалификациялуу илимий кадрлары бар илимий уюмдарга/жождорго 4 жылда кем эмес мөөнөткө бекитилет.
3. Изденүүчү катары бекитүү үчүн окуу жайдын ректорунун атына окумуштуулук даражаны изденүүчүлүктүн деңгээлине ылайык келген документтерди тиркөө менен арыз берилет.
4. Документтерди берүү үчүн белгиленген мөөнөт аяктагандан кийин конкурстук тандоонун бардык катышуучуларынын документтери талапкерлерди тандоо боюнча комиссиянын кароосуна берилет. КУМИУНун ректорунун буйругу менен конкурстук комиссияны түзөт, ага университеттин илимий иштер боюнча проректору, магистратура жана аспирантура бөлүмүнүн башчысы жана башка жетектөөчү окумуштуулары кирет. Каонкурстук комиссия документтерди кабыл алуунун белгиленген мөөнөтү аяктагандан кийин эки жуманын ичинде берилген документтерди карайт.
5. Конкурстук тандоону жүзөгө ашырууда негизги критерийлер болуп төмөнкүлөр саналат: 1) диссертациялык изилдөө окуу жайдын илимий адистигине шайкештиги; 2) диссертациянын берилген планына ылайык изилдөөлөрдү жүргүзүү үчүн зарыл болгон маалыматтык жана материалдык-техникалык ресурстардын окуу жайда болушу; 3) талапкердин илимий жетишкендиктеринин болушу (илимий жана жарыялоо активдүүлүгү).

6. Берилген документтердин жогоруда көрсөтүлгөн критерийлерге шайкештигин кароонун жыйынтыгы боюнча конкурстук комиссия ар бир талапкер боюнча өзүнчө корутунду берет. Кабыл алуу же баш тартуу жөнүндө чечим талшырып жаткан адамга беш күндүк мөөнөттө, бирок окуу башталганга чейин 2 жумадан кечиктирилбестен билдирилет. Комиссиянын чечими протокол менен таризделет. Кабыл алуу жөнүндө чечим кабыл алынган учурда комиссиянын протоколунун негизинде кабыл алуу жөнүндө буйрук чыгарылат.
7. Диссертациянын планын, темасын жана илимий жетекчисин бекитүү менен изденүүчүнү бекитүү жөнүндө чечим конкурстук комиссиянын протоколунун негизинде кабыл алынат.
8. Изденүүчүлөр 2 айлык мөөнөттө МжА бөлүмүнүн кароосуна илимий жетекчи (консультант) менен макулдашылган жеке иш планын тапшырат.
9. Изденүүчүлөрдүн илимий жетекчилери (консультанттары) болуп илимдин доктору окумуштуулук даражасы бар адамдар дайындалат. КУМИУнун Окумуштуулар Кеңешинин чечими боюнча изденүүчүлөрдүн илимий жетекчисине тиешелүү адистиктеги илимдин доктору, илимдин кандидаты тартылышы мүмкүн.
10. Докторлук диссертация изденүүчү тарабынан илимий жетекчисиз (консультантсыз) даярдалышы мүмкүн.
11. Изденүүчүлөр жыл сайын Окумуштуулар Кеңешине отчет берип турат. Көрсөтүлгөн мөөнөттө жеке иш планын аткарбаган изденүүчүлөр окуудан чыгарылат.
12. Изденүүчүлөрдүн диссертациялык иштеринин темалары, илимий жетекчилери жана жеке окуу пландары жетекчинин буйругу менен бекитилет, андан кийин изденүүчү тарабынан илимий кадрларды аттестациялоо чөйрөсүндөгү ыйгарым укуктуу мамлекеттик органдын сайтындагы анын жеке кабинетине жүктөлөт. Диссертациянын темасын тандоодо артыкчылык Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети тарабынан бекитилген Кыргыз Республикасында илимди өнүктүрүүнүн

артыкчылыктуу багыттарынын тизмегине шайкеш келген изилдөөлөргө берилет.

13. Изденүүчүлөр окуу жайдын керектүү жабдууларын, кабинеттерин, китепканаларды ж.б. пайдаланат. Изденүүчүлөргө үчүн окуу жайдын ректорун диссертациялардын үстүндө иштөө үчүн зарыл шарттарды түзүүгө жардам көрсөтөт.

14. Илимдин кандидаты окумуштуулук даражасына изденүүчүлөр адистик боюнча сынактарды Жогорку Аттестациялык Комиссиясынын укуктук-ченемдик талаптарына ылайык тапшырат.

3. Илимий жана илимий-педагогикалык кадрларды даярдоону каржылоо

1. Илимий жана илимий-педагогикалык кадрларды даярдоо окуп жаткандардын өздүк каражаттарынын, университеттин каражаттарынын эсебинен, Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети тарабынан аныкталган тартипте республикалык бюджеттин каражаттарынын эсебинен жүзөгө ашырылышы мүмкүн.

2. Жогорку окуу жайынан кийинки кесиптик билим берүү программалары боюнча окугандардын илимий жетекчилеринин эмгегине акы төлөө КУМИУнун атайын каражаттарынын эсебинен 2 илимий жетекчи бекитилген учурларды кошо алганда, жылына бир аспирантка/докторантка/изденүүчүгө 50 саат эсептелгендеги билим берүү кызмат көрсөтүүлөрүнө баалардын тарифтерине жана убакыттын ченемдерине ылайык жүргүзүлөт.

4. Корутунду

1. Жогорку окуу жайынан кийинки кесиптик билим берүү программалары боюнча окугандарга эмгек стажы, социалдык кепилдиктер жана жеңилдиктер Кыргыз Республикасынын жарандык жана эмгек чөйрөсүндөгү мыйзамдары менен аныкталат.

2. Аспиранттардын жана изденүүчүлөрдүн документтери «Кыргыз Республикасынын Улуттук архив фонду жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамына ылайык сакталат жана пайдаланылат.